

Nr 271.

Av herr Petré, Alfred, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tullverkets utgiftsstaten för budgetåret 1925—1926 m. m.

År 1922 beslöt riksdagen den ändring i tullfiskalernas ställning, att deras befattningar, som hittills varit upptagna å ordinarie stat, skulle erhålla karaktären av icke ordinarie beställningar. Undersöker man anledningen till denna förändring, synes frågans historia gå tillbaka till en år 1915 av Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening till tullkommissionen ingiven skrivelse, däri gjordes det uttalandet, att tullfiskalstjänsterna utan olägenhet syntes kunna indragas och att den tullfiskalerna åliggande åtalsskyldigheten i tullmål kunde, liksom å andra orter än där tullfiskaler utförde sådana åtal, utövas av vederbörande tullförvaltningsföreståndare, vilka dock i svåra fall borde medgivas rätt att anlita juridiskt biträde. Tullkommissionen anslöt sig till denna uppfattning och föreslog — med framhållande av att tullfiskalerna under normala tider hade ytterst obetydlig sysselsättning i sin åklagarverksamhet — att tullfiskalstjänsterna måtte indragas och att åklagarskapet i allmänhet i tullmål därvid borde överflyttas på allmänna åklagarna och att tullfiskalernas övriga åligganden kunde övertagas av andra tulltjänstemän. Detta förslag avvisades med bestämdhet av generaltullstyrelsen i utlåtande den 15 maj 1920.

Vid föredragning av detta ärende den 18 mars 1921 yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet, att han icke kunde tillstyrka indragningen av tullfiskalstjänsterna såsom obehöfliga, därvid han som skäl för sin ståndpunkt bl. a. anförde, att erfarenheten upprepade gånger visat, att enbart en plötslig åtstramning i tillgången inom landet av någon begärlig vara, som jämförelsevis lätt åtkommes inom grannländerna, kan vara tillräcklig för en lika snabb som betydande stegring av tullmålens mängd, och att det vidare måste innebära en försämring i enhetlighet och effektivitet vid åklagarmaktens utövande i tullmål, därest denna befogenhet — som tullkommissionen ifrågasatt — tilldelades personer utom tullverket, medan å andra sidan någon besparing icke skulle genom den ifrågasatta indragningen tillgodoföras statsverket, om — såsom Sveriges allmänna tjänstemannaförening föreslagit — åtalsbestyren pålades tullförvaltningsföreståndarna med rätt för dessa att anlita särskilt juridiskt biträde utom tullverket. Departementschefen i fråga ansåg sig sålunda i stort sett böra förorda bibehållandet av såväl tullfiskalsinstitutionen som även i övrigt

det dittills tillämpade systemet för åklagarskapets vid tullverket omhänderthavande, men uttalade sig för att tullfiskalstjänsterna till sin beskaffenhet sålunda förändrades, att de blevo arvodesbefattningar, uppehållna av juridiskt utbildade personer inom eller utom tullverket, därvid ifrågasattes ett årsarvode av 5,000 kronor.

I skrivelse den 17 oktober 1921 ånslöt sig generaltullstyrelsen till den ifrågasatta förändringen men hade invändningar att göra mot begränsningen i det av tullfiskalerna avsedda arvodet. Ur denna skrivelse tillåter jag mig här anföra följande:

»Vad angår frågan om tullfiskalerna och deras ställning, torde det icke kunna bestridas, att anställande av dessa tjänstemän på förordnande, kan med hänsyn till beskaffenheten av deras åligganden och nödvändigheten att ifråga om dem avstå från det eljest gällande anspråket på att statens tjänstemän skola ägna hela eller åtminstone den ojämförligt största delen av sin tid och sin arbetskraft åt statstjänsten,¹ vara lämpligt och befogat. Å andra sidan lärer det emellertid icke heller kunna förnekas, att det jämförelsevis låga arvodet i och för sig och utan förening med de övriga fördelar, som utom lönen medfölja å stat upptagen tjänst, svårigen kan lämna tillräcklig garanti för att personer med för befattningarna erforderliga kvalifikationer alltid skola finna med sin fördel förenligt att söka eller att, så länge som i tullverkets intresse är önskligt, kvarstå vid tullfiskalsbefattning. Ytterligare en svårighet ifråga om dessa befattningars tillsättande och bestämmandet av avlöning eller arvode vid dem ligger däri, att arbetets myckenhet och beskaffenhet växlar i synnerligen hög grad. Sedan en tid tillbaka har av kända anledningar den olovliga varuinförseln visat en oroväckande tendens att växa; och arbetet med utförandet av åtal för sådana och andra förseelser mot tullstadgan är, åtminstone vid vissa av tullfiskalstjänsterna, för närvarande så betungande, att icke ens de nuvarande avlöningsförmånerna och än mindre det i propositionen ifrågasatta arvodet kunna anses utgöra sådant vederlag därför, som rimligtvis betingas av arbetets natur och ifrågavarande tjänstemäns kvalifikationer. Någon väsentlig förändring härutinnan lärer knappast kunna förväntas, så länge den nu gällande lagstiftningen angående införsel av rusdrycker och tobaksvaror bliver bestående.¹ På grund av dessa förhållanden synes det styrelsen i hög grad önskligt, att arvodet vid tullfiskalstjänsterna måste, med vederbörlig hänsyn till de fordringar, som måste ställas på innehavarnas utbildning och kompetens, kunna på ett så smidigt sätt som möjligt anpassas efter beskaffenheten och myckenheten av det arbete, som under viss tidrymd eller å viss plats är förenad med varje sådan tjänst. Styrelsen föreställer sig, att möjlighet härför skulle vinnas därigenom, att tullfiskalerna ansågos tillhöra de icke-ordinarie befattningshavare, som omförmålas i 34 § av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, av den 22 juni 1921 (nr 45) och för vilka grunderna för avlöningsförmånerna såsom regel skulle fastställas av Eders Kungl. Maj:t. Avlöningen skulle sålunda utgå av det förslagsanslag till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m., som lärer böra uppföras å avlöningsstaten. Då emellertid de nuvarande

¹ Kursiverat av motionären.

innehavarna av tullfiskaltjänsterna efter all sannolikhet komma att med bibehållen tjänstgöringsskyldighet överföras på övergångsstat och å sådan stat åtnjuta sin nuvarande avlöning, torde man icke behöva räkna med att något särskilt arvode till tullfiskaler skall bliva erforderligt under den budgetsperiod, varom nu är fråga.»

Som synes räknade generaltullstyrelsen — vid tagandet av ståndpunkt till frågan om tullfiskalernas ställning i lönehänseende — därmed, att dessa icke, såsom andra statens befattningshavare, skulle behöva ägna hela sin tid och arbetskraft åt tjänsten. Nu hava emellertid de gångna årens erfarenhet tvärtom givit vid handen, att tullfiskalsbefattningarna på grund av den alltmer tillväxande spritsmugglingen blivit synnerligen besvärliga och arbetsfyllda tjänster, så att det med fog torde kunna sägas, att det finnes få tjänster inom tullverket, som för närvarande bereda sina innehavare så mycket arbete, omsorg och oro som tullfiskaltjänsterna. Vad särskilt tullfiskaltjänsten i Stockholm beträffar, har densamma åvilande arbetsbördan numera blivit så stor, att den omöjligt kan utföras av en enda person, utan har denne tullfiskal sedan någon tid tillbaka erhållit ett biträde med befogenhet att jämväl — på eget ansvar — utföra tullåtal.

Till belysande av tillväxten och omfattningen av arbetet vid tullfiskalskontoret i Stockholm må anföras de under de fem senaste åren därstädes diarieförda ärendenas antal. Detta utgjorde

under år 1920	247
» » 1921	690
» » 1922	1,050
» » 1923	1,675
» » 1924	2,750

Som synes har arbetet under denna 5-års period mer än tiodubblats. Och tendensen är alltjämt en ökad stegring. Under första kvartalet innevarande år har antalet hos tullfiskalen i Stockholm diarieförda ärenden utgjort 629 mot 320 under motsvarande tid förra året — under vintermånaderna är antalet smugglingsmål alltid relativt minst. Hittills har det sålunda under detta år varit i det närmaste en fördubbling av arbetet vid tullfiskalskontoret i Stockholm. Helt annorlunda förhållanden råda alltså nu jämfört med dem, som voro tillfinnandes vid tidpunkten för avgivandet av de yttranden, som lågo till grund för 1922 års riksdagsbeslut angående tullfiskalernas avlöningsförmåner. Det är så långt ifrån, att tullfiskalen i Stockholm fått något ökat arvode för den högst väsentliga ökningen i arbetsbördan, de senare åren för honom medfört, att han tvärtom från 1923 årligen fått någon minskning i löneförmånerna, i det enligt 1922 års riksdags beslut den honom tillerkända rätten till ersättning för mistade sportler successivt skall bortfalla inom loppet av 10 år och sålunda årligen minskas med $\frac{1}{9}$. Rättvisa och billighet kräva ovillkorligen, att tullfiskalerna, i varje fall den i Stockholm, nu erhålla bättre löneförmåner.

Ett stöd härför lämnas även i generaltullstyrelsens ovan citerade skrivelse av år 1921, däri sägs, att deras avlöningar redan med dåvarande arbete var alltför ringa. Huru oerhört arbetet sedan dess ökats för tullfiskalen i Stockholm, framgår av de i det föregående citerade siffrorna. Vidare är att märka, att tullfiskalernas tjänsteställning även i andra hänseenden är mycket dålig. Sålunda erhåller tullfiskal endast 2,000 kronor i pension och ifråga om semester är han även sämre ställd än en kammarsskrivare — i Stockholm torde han numera med hänsyn till den stora arbetsbördan knappast kunna få någon semestervikarie.

Det ligger emellertid även i det allmännas intresse att tullfiskalerna få en sådan avlöning och ställning, att de med *odelat* intresse kunna ägna sig åt sitt alltmer krävande kall som tullåklagare. Och som generaltullstyrelsen i sin meromnämnda skrivelse den 17 oktober 1921 anmärkt, lär denna uppgift bli mycket maktpåliggande, så länge nu gällande lagstiftning angående införsel av rusdrycker och tobaksvaror bliver bestående. Riksdagen har gång efter annan på förslag av Kungl. Maj:t antagit skärpta bestämmelser mot spritsmuggling. Det är emellertid fara värt, att effektiviteten i tillämpningen av dessa lagbestämmelser, åtminstone vad Stockholm och omnejd beträffar, till väsentlig grad äventyras på grund av nuvarande bristfällighet i organisationen av arbetet å tullfiskalskontoret i Stockholm. Även om detta arbete numera är så stort, att det överstiger en människas förmåga att utföra detsamma och biträde sålunda under alla förhållanden är behöfligt, är det givetvis dock, för att arbetet med tullmålen skall kunna bedrivas med största möjliga energi, nödvändigt att den, som skall leda och ordna detta arbete, kan *odelat* ägna sig åt denna sin tjänst och icke, såsom nu är fallet, nödgas splittra sin tid genom att vid sidan av sin krävande tjänst sköta en bisyssla i ett annat ämbetsverk.

Det försämrade nykterhetstillstånd, som under de tre sist förflutna åren uppstått inom Stockholms stad — antalet härstädes för fylleri dömda personer utgjorde år 1921: 6,950, år 1922: 7,488, år 1923: 8,069 och år 1924: 8,180 — torde huvudsakligast härleda sig från den illegitima spritdryckstrafiken, vilken fått en allt vidare omfattning i Stockholm och i vissa delar av skärgården utanför huvudstaden. Kampen mot spritsmugglingen och spritlangningen har därför blivit en av samhällets aktuellaste uppgifter. I denna kamp kan en tullfiskal med självständig ställning och med sådan avlöning, att han helt kan ägna sig åt sin uppgift, vara ett viktigt stöd. Allt torde därför nu tala för att tullfiskalen i Stockholm åter uppföres å ordinarie stat. Då som kompetensvillkor för denna tjänst måste krävas icke endast juridisk examen utan även praktisk erfarenhet i rättegångsärenden genom tjänstgöring vid domstol, torde innehavaren av densamma, i all synnerhet om med tjänsten — såsom hittills — förenas ombudsmannabefattningen i generaltullstyrelsen, böra inplaceras å löneskalan i lönegrad B 28, vilken lönegrad innehas av ombudsmannen i generalpoststyrelsen.

Om tullfiskalernas i Göteborg och Malmö nuvarande göromål har jag icke tillräcklig kännedom för att kunna göra något förslag i deras lönefråga, men utgår jag ifrån att utskottet ägnar denna fråga sin uppmärksamhet vid motionens behandling.

I anslutning till vad ovan blivit anfört får jag sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 190, att tullfiskalen i Stockholm uppföres å ordinarie stat och därvid inplaceras i lönegrad B 28.

Stockholm den 16 april 1925.

Alfred Petré.